

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİĞİ VE ÇOCUK GELİŞİMİ ÖĞRENCİLERİNİN ÜSTBİLİŞ DÜZEYLERİNİN VE YAŞAM DOYUMLARININ İNCELENMESİ*

Fatma YAŞAR EKİCİ¹

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
ORCID:0000-0001-9159-3312

Sema BALCI²

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
ORCID:0000-0002-3007-7637

ÖZ

Bu araştırmanın temel amacı, okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin üstbilis düzeyleri ve yaşam doyumu düzeylerini incelemektir. İlişkisel tarama modelindeki bu araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılında İstanbul ilindeki 2 vakıf üniversitesinin okul öncesi öğretmenliği lisans programında ve çocuk gelişimi ön lisans programında öğrenim görmekte olan 167 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Üstbilis Ölçeği-30 ve Yaşam Doyumu Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma verileri SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin üstbilis düzeyleri ve yaşam doyumu düzeyleri arasında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi öğrencilerinin üstbilis düzeylerinin üniversite türü ve bölümüne, sınıf düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmazken; yaşa, kardeş sayısına, okul öncesi öğretmenliği/çocuk gelişimi bölümünü seçme nedenine ve algılanan ebeveyn tutumuna göre anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır. Okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi öğrencilerinin yaşam doyumlarının üniversite türü ve bölümüne, yaşa ve kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmazken; sınıf düzeyine, okul öncesi öğretmenliği/çocuk gelişimi bölümünü seçme nedenine ve algılanan ebeveyn tutumuna göre anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Üstbilis, Yaşam Doyumu, Okulöncesi, Çocuk Gelişimi

INVESTIGATION OF THE METACOGNITION LEVEL AND LIFE SATISFACTION OF THE UNIVERSITY STUDENTS STUDYING IN PRESCHOOL TEACHING AND CHILD DEVELOPMENT PROGRAMS

ABSTRACT

The main aim of this research is to investigate the metacognition levels and life satisfaction levels of the university students studying in preschool teaching and child development programs. The relational screening model was used in the research. The study group of the research consists of 167 university students studying in the preschool teaching undergraduate program and studying in the child development associate degree program of 2 private universities in 2017-2018 academic year in Istanbul province. 'Personal Information Form', 'Metacognition Questionnaire-30' and 'Satisfaction with Life Scale' were used as data collection tools in the research. The data were analyzed using the SPSS program. The results obtained from the research are as follows: Significant relationship was determined between the metacognition level and life satisfaction level of the students studying at preschool teaching and child development programs. The metacognition level of the students studying at preschool teaching and child development programs did not vary significantly by the type of university and program and grade level; but varied significantly by age, number of sibling, the reasons of choosing preschool teaching/child development program and parental attitude they perceive. The life satisfaction level of the students studying at preschool teaching and child development programs did not vary significantly by the type of university and program, age and number of sibling; but varied significantly by the grade level, reasons of choosing preschool teaching/child development program and parental attitude they perceive.

Key Words

Metacognition, Life Satisfaction, Preschool, Child Development

*Bu makale, Uluslararası Eğitim Araştırmaları ve Teknolojileri Konferansı'nda (26-28 Ekim 2018) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Eğitim Fakültesi, e-mail: fatmayasarekici@hotmail.com

²Araştırma Görevlisi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Eğitim Fakültesi, e-mail: semaabalcı@gmail.com

Alıntılama: Yaşar Ekici, F., Balci, S. (2018). Okul Öncesi Öğretmenliği ve Çocuk Gelişimi öğrencilerinin üstbilis düzeylerinin ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 2(4), 345-359.

Giriş

Üstbilis kavramını ilk olarak 1971’de Flavell kullanmıştır. Bundan önce ise Spinoza 17. yüzyılda üstbilis kavramını felsefi bir yaklaşımla ele alarak şu sözleriyle ifade etmiştir: “Kişi bir şeyi biliyorsa, o şeyi bildiğini bilir ve aynı zamanda o şeyi bildiğini bildiğini de bilir”. (Karakelle ve Saraç, 2010). Üstbilis için birçok tanım yapılmakla birlikte, tanımlar üzerinde en çok durulan kavram kişinin kendi bilisini kontrol edebilmesidir (Benli Özdemir ve Arık, 2018). Flavell’a (1979) göre üstbilis bireyin kendi bilişsel etkinlikleri, görevleri, amaçları, deneyimleri hakkındaki bilgisidir. Schraw ve Moshman (1995)’a göre kişilerin öz bilimleri ve genel itibarıyla bilis ile alakalı sahip oldukları sistemli bilgi; Tosun ve Irak (2008)’a göre bireyin ne bildiğine yönelik bilgisi, ne düşündüğüne yönelik fikri veya kendi kognitif süreci hakkında kendine yönelttiği bir bakıştır. Üstbilis sistemi, kişinin kognitif süreçlerinin fonksiyonel ve adaptasyona yönelik işlevinde önemli bir görev üstlenmektedir. Cartwright-Hatton ve Wells’e (2004) göre üstbilis sisteminde oluşabilecek bir sapma, pek çok ruhsal sorunun ortaya çıkması ve devam etmesine neden olur. Bireylerin yaşantılarını analiz ederken fonksiyonel olmayan bilimleri ile ilgili bir takım pozitif ve negatif üstbilimleri vardır. Bu tür üstbilimler bireylerin adaptasyona yönelik olmayan tepki tarzları geliştirmelerine neden olmaktadır (Gwilliam ve ark., 2004; Cartwright-Hatton ve Wells 1997).

Üstbilis işlevleri, bireylerin yaşamının birçok boyutunu etkilemektedir. Bunlardan biri de bireylerin yaşam doyumlarıdır. Yaşam doyumunu, bir kimsenin istekleri ile sahip oldukları arasında yaptığı karşılaştırma sonucunda ulaştığı netice (Özer ve Karabulut 2003), genel yaşam kalitesinin pozitif yönde ilerleme düzeyi (Veenhoven, 1996), kişinin kendi belirlediği ölçütlerle tüm yaşamını pozitif biçimde değerlendirmesi (Diener, Emmons, Larsen ve Griffin, 1985; Christopher, 1999), kişinin hayata karşı sergilediği pozitif tutum ve tepki (Sung Mook ve Giannakopoulos, 1994) şeklinde tanımlanmaktadır. Yaşam doyumunu belli bir duruma yönelik değerlendirmeden ziyade bireyin tüm yaşam boyutlarını kapsar ve tüm yaşamına yönelik bir doyumunu ifade eder (Avşaroğlu, Deniz & Kahraman, 2005). Yaşam doyumunu; günlük hayattan elde edilen haz, hayata atfedilen mana, belirlenen hedefe varma ile ilgili adaptasyon, olumlu kişisel kimlik, kişinin bedenlen sağlığı olması ve maddi imkânlar açısından güvende hissetme gibi çeşitli durumlardan etkilenebilir (Schmitter, 2003).

Konuyla ilgili alanyazında öğretmen adayları ve üniversite öğrencileri örnekleminde yaşam doyumunu ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde yaşam doyumunu düzeyi ile umutsuzluk (Çelik, Sanberk ve Deveci, 2017; Durmaz, 2017; Özkaya, 2017; Güler, 2015), bilinçli farkındalık (Tuncer, 2017; Yıkılmaz ve Demir-Güdül, 2015), özgecilik (Gülaçtı, Gür ve Çiftçi, 2017), üniversite yaşamına uyum (Bulut ve Bulut-Serin, 2016), duygusal zekâ (Bakan ve Güler, 2017; İnci, 2014), öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum (Recepoglu, 2013), problem çözme becerisi (Kabasakal ve Uz-Baş, 2013), vücut algısı (İncekara, 2018), benlik saygısı (Temiz, 2017; Yıldırım, 2017), iyimserlik (Hırlak, Taşlıyan ve Sezer, 2017; Sapmaz ve Doğan, 2012), öz duyarlılık (Tel ve Sarı, 2016) psikolojik ihtiyaç (Demir-Güdül, 2015; Çivitci, 2012) ve depresyon düzeyi (Soydan, 2015) arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmalara rastlanmıştır. Bunun yanında; okul öncesi öğretmenlerinin öğretmenlik tutumları ile yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelendiği (Özyürek ve Erbay, 2015), okul öncesi öğretmen adaylarının üniversiteye uyum düzeylerinin yordayıcıları olarak yaşam doyumunu ve genel öz-yeterlik düzeylerinin incelendiği (Çalışandemir ve Şahin-Baltacı, 2017) ve okul öncesi öğretmen adaylarının yaşam doyumunu ve duygusal zekâ düzeylerinin ilişki olarak incelendiği (Ergin, Kaynak, Pınarcık ve Arslan, 2013) araştırmaların yapıldığı görülmüştür.

Öğretmen adayları ve üniversite öğrencileri örnekleminde üstbilis ile ilgili olarak; üstbilis düşünme becerilerinin çeşitli değişkenlere göre incelendiği (Erdoğan ve Dikicigil, 2018), üstbilisin ve pozitif psikolojik sermayenin sınav kaygısıyla ilişkisinin incelendiği (Kahramanoğlu, 2018), üstbilis düşünme becerileri algısı ile bilimsel araştırma özyeterliliği (Tuncer ve Yılmaz, 2016) ve başarı yönelimine yönelik tutumun çeşitli değişkenlere göre değerlendirildiği (Tuncer ve Bahadır, 2017), üstbilis farkındalığının çeşitli değişkenlere göre incelendiği (Aykut, Karasu ve Kaplan, 2016; Şahin ve Küçüksüleymanoğlu, 2015; Kana, 2015; Gül, Özay-Köse, Sadi-Yılmaz, 2015;

Bakioğlu vd., 2015; Kacar ve Sarıçam, 2015), üstbilis düşünme becerileri ile bilgisayar becerisinin ilişkisel olarak incelendiği (Kaysi, 2013) ve epistemolojik inançlarla bilişüstü stratejilerin ilişkisel olarak incelendiği (Belet ve Güven, 2011) araştırmalara rastlanmıştır. Bunun yanında okul öncesi öğretmen adayları örnekleminde bilişüstü farkındalık düzeylerinin çeşitli bağımlı ve bağımsız değişkenlere göre incelendiği (Bedel, 2017; Baba-Öztürk ve Güral, 2016; Bedel ve Çakır, 2013; Gürşimşek, Çetingöz ve Yoleri, 2009; Özsoy ve Günindi, 2011) araştırmaların yapıldığı görülmüştür. Görüldüğü gibi konuyla ilgili alanyazında üstbilis kavramı, “üstbilisel farkındalık, üstbilis becerileri ve üstbilis stratejileri” boyutlarıyla ele alınmıştır. Bu araştırmada ise üstbilis, düzey olarak ölçülmüştür. Ayrıca, yapılmış çalışmalarda okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi öğrencilerinin üstbilis düzeyleri ile yaşam doyumu düzeylerini ilişkisel olarak incelemeye yönelik herhangi bir çalışmanın yapılmadığı saptanmıştır. Bu nedenle bu çalışmanın temel amacı okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin üstbilis düzeyleri ve yaşam doyumu düzeylerinin incelenmesi olarak belirlenmiştir. Bu temel amaç çerçevesinde belirlenen alt amaçlar şöyledir:

- Okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin üstbilis düzeyleri ile yaşam doyumu düzeyleri arasında anlamlı ilişki var mıdır?
- Okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin üstbilis düzeyleri ile yaşam doyumu düzeyleri; öğrenim gördükleri üniversite türü ve bölüme, yaşa, sınıf düzeyine, kardeş sayısına, bölümü seçme nedenine ve algıladıkları ebeveyn tutumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin üstbilis düzeyleri ile yaşam doyumu düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu yöntem, iki ya da ikiden fazla değişken arasında birlikte değişimin söz konusu olup olmadığını ve/veya bu değişimin seviyesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2017).

Çalışma Grubu

Kolay ulaşılabilirlik, ekonomiklik ve elverişlilik göz önünde bulundurularak uygun örnekleme (convenience sampling) yöntemi ile seçilen araştırmanın çalışma grubunu, 2017-2018 eğitim öğretim yılında İstanbul ilindeki 2 vakıf üniversitesinin okul öncesi öğretmenliği lisans programında ve çocuk gelişimi ön lisans programında öğrenim görmekte olan 167 öğrenci oluşturmuştur. Çalışma grubunun özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Özelliklerine İlişkin Frekans Yüzde Dağılımları

Özellik	Grup	N	%
Öğrenim görülen fakülte ve program türü	Meslek Yüksekokulu-Ön Lisans Çocuk Gelişimi Programı	61	36.5
	Eğitim Fakültesi-Lisans Okul Öncesi Programı	106	63.5
	Toplam	167	100
Sınıf	1.sınıf	29	17.4
	2.sınıf	92	55.1
	3.sınıf	28	16.8
	4.sınıf	18	10.8
	Toplam	167	100

Tablo 1’de görüldüğü üzere çalışma grubundaki öğrencilerin %36.5’i (61) meslek yüksekokulu ön lisans çocuk gelişimi programında, %63.5’i (106) eğitim fakültesi lisans okul öncesi öğretmenliği programında öğrenim görmektedir. Öğrencilerin %17.4’ü (29) 1.sınıfta, %55.1’i (92) 2.sınıfta, %16.8’i (28) 3.sınıfta, %10.8’i (18) 4.sınıfta öğrenim görmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları; Kişisel Bilgi Formu, Üstbiliş Ölçeği-30 ve Yaşam Doyumu Ölçeği'dir.

Kişisel Bilgi Formu: Öğrencilerin yaş, sınıf düzeyi, kardeş sayısı, bölümü seçme nedeni, üniversite ve bölüm türü ve algıladıkları ebeveyn tutumuna ilişkin bilgilerini elde etmek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır.

Üstbiliş Ölçeği-30 (ÜBÖ): Ölçek, Cartwright-Hatton ve Wells (1997) tarafından metakognitif inançlar, yargılar ve süreçleri incelemek amacıyla geliştirilmiş, Tosun ve Irak (2008) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek, 4'lü likert tipindedir ve 30 maddeden oluşmaktadır, Ölçekte beş alt boyut yer almaktadır. Olumlu inançlar alt boyutu kaygılanmanın plan yapma ya da problem çözmeye yardımcı olduğuna dair, kaygılanmaya yönelik pozitif inançları içerir. Aynı zamanda bu alt boyuta göre kaygı, arzu edilir bir kişilik özelliğidir. Kontrol edilemezlik ve tehlike alt boyutu 'insanın fonksiyonlarını yerine getirebilmesi ve güvende kalabilmesi için kaygılarını kontrol altına alması gereklidir' şeklindeki inançtır. Bilişsel güven alt boyutu bireyin kendi hafıza ve konsantrasyon becerilerine güveninin olmaması ile ilgilidir. Düşünceleri kontrol ihtiyacı alt boyutu batıl inanç, cezalandırılma ve sorumlu olma temalarını içeren negatif inançları kontrol etme gereksinimini içerir. Bu inançlar, birey onları kontrol altına alamadığı takdirde meydana gelebilecek zararlı neticelerden bireyin sorumlu olacağına ve cezalandırılacağına ilişkindir. Bilişsel farkındalık alt boyutu bireyin kendi düşünce süreçleri üzerinde devamlı uğraşmasını ifade eder. Alt boyutların her birinden alınan yüksek puanlar metakognitif işlevin patolojik yönde arttığına işaret eder (Tosun ve Irak, 2008: s.69). Envanterin Türkçe versiyonunda bütün maddeler arasındaki korelasyonlar anlamlı bulunmuştur. Test Tekrar-Test korelasyon katsayıları ölçek maddeleri için 0.40 ile 0.94 arasında; alt boyutlar için 0.70 ile 0.85 arasında bulunmuştur. Cronbach Alfa katsayısı tüm envanter için 0.86 olarak hesaplanmıştır (Tosun ve Irak, 2008: s.70).

Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ): Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilen Yaşam Doyumu Ölçeği, Köker (1991) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Kişinin kendi hayatını genel anlamda nasıl değerlendirdiğini gösteren ölçek, bireyin genel yaşam doyumunu nasıl algıladığını ölçmektedir. Ölçeğin Türkçe formunun madde-test korelasyonları 0.71 ve 0.80 arasındadır. Test-Tekrar Test katsayısı 0.85 bulunmuştur (Köker, 1991).

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri 2017-2018 bahar yarıyılında çalışma grubunda yer alan üniversitelerde ders saatleri içinde dersi veren akademisyenlerin desteği ile toplanmış ve 167 veri toplama aracı analize dâhil edilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

Ölçeklerin uygulanmasıyla elde edilen veriler, SPSS programında analiz edilmiştir. Öncelikle dağılımın normalliği Kolmogorov-Smirnov Testi ile sınanmıştır ve dağılımın normal olmadığı saptanmıştır. Bu nedenle analizlerde nonparametrik testler kullanılmıştır.

Öğrencilerin üstbiliş ve yaşam doyumları düzeyleri arasındaki ilişkinin saptanması için Spearman Sıra Farkları Korelasyon Analizi; Üstbiliş Ölçeği'nden ve Yaşam Doyumu Ölçeği'nden aldıkları puanların bölümü seçme nedenine, algılanan ebeveyn tutumuna, kardeş sayısına, sınıf düzeyine ve yaşa göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H Testi; öğrenim gördükleri üniversite türü ve bölüme göre anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Mann Whitney-U Testi kullanılarak veri analizi yapılmıştır.

Bulgular

Bu kısımda, araştırmadan elde edilen bulgular, alt amaçlar çerçevesinde tablolar halinde sunulmuştur.

Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı, okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi öğrencilerinin üstbilis düzeyleri ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemeye yöneliktir. Birinci alt amaca ilişkin bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. ÜBÖ ve YDÖ’den Alınan Puanlar Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Spearman Sıra Farkları Korelasyon Analizi Sonuçları

Boyut	ÜBÖ-Olumlu İnançlar	ÜBÖ-Bilişsel Güven	ÜBÖ-Kontrol Edilemezlik ve Tehlike	ÜBÖ-Bilişsel Farkındalık	ÜBÖ-Düşünceleri Kontrol İhtiyacı	
YDÖ	r p	0.015 0.853	-0.121 0.129	-0.213 0.007*	0.038 0.635	-0.087 0.284

*p<0.05

Tablo 2’de görüldüğü üzere YDÖ’den alınan puanlarla ÜBÖ’nün olumlu inançlar ($r=0.015$; $p>0.05$), bilişsel güven ($r=-0.121$; $p>0.05$), bilişsel farkındalık ($r=0.038$; $p>0.05$) ve düşünceleri kontrol ihtiyacı ($r=-0.087$; $p>0.05$) alt boyutlarından alınan puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki olmadığı saptanmıştır. Bundan farklı olarak, YDÖ’den alınan puanlarla kontrol edilemezlik ve tehlike alt boyutundan ($r=-0.213$; $p<0.05$) alınan puanlar arasında istatistiksel açıdan negatif yönlü anlamlı ilişki saptanmıştır. Yani, okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi öğrencilerinin kontrol edilemezlik ve tehlikeye yönelik üstbilis düzeyleri arttıkça, yaşam doyumları azalmaktadır.

İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacı okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi öğrencilerinin üstbilis düzeyleri ile yaşam doyumu düzeylerinin öğrenim gördükleri üniversite türü ve bölüme, yaşa, sınıf düzeyine, kardeş sayısına, bölümü seçme nedenine, algıladıkları ebeveyn tutumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye yöneliktir. İkinci alt amaca ilişkin bulgular aşağıda tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 3. YDÖ’den ve ÜBÖ’den Alınan Puanların Öğrenim Görülen Üniversite Türüne ve Bölüme Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Withney U Testi Sonuçları

Ölçek	Üniversite Türü ve Bölüm	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	Z	U	p
YDÖ	MYO-ÇÖGE	59	76.83	4533	-1.150	2763	0.250
	Fakülte-00Ö	105	85.69	8997			
	Toplam	164					
ÜBÖ-Olumlu İnançlar	MYO-ÇÖGE	56	89.98	5039	-1.793	2437	0.073
	Fakülte-00Ö	105	76.21	8002			
	Toplam	161					
ÜBÖ-Bilişsel Güven	MYO-ÇÖGE	56	80.70	4519	-0.061	2923	0.952
	Fakülte-00Ö	105	81.16	8522			
	Toplam	161					
ÜBÖ-Kontrol Edilemezlik ve Tehlike	MYO-ÇÖGE	55	80.33	4418	-0.034	2878	0.973
	Fakülte-00Ö	105	80.59	8462			
	Toplam	160					
ÜBÖ-Bilişsel Farkındalık	MYO-ÇÖGE	56	83.62	4682.50	-0.630	2737.50	0.529
	Fakülte-00Ö	104	78.82	8197.50			
	Toplam	160					
ÜBÖ-Düşünceleri Kontrol İhtiyacı	MYO-ÇÖGE	53	82.39	4366.50	-0.567	2629.50	0.570
	Fakülte-00Ö	105	78.04	8194.50			
	Toplam	158					

(MYO-ÇÖGE: Meslek Yüksek Okulu-Çocuk Gelişimi; 00Ö: Okul Öncesi Öğretmenliği)

Tablo 3 incelendiğinde görülmektedir ki üniversite türü ve bölüme göre okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi öğrencilerinin YDÖ’den ($U=2763$; $p>0.05$) ve ÜBÖ’nün Olumlu İnançlar ($U=2437$; $p>0.05$), bilişsel güven ($U=2923$; $p>0.05$), kontrol edilemezlik ve tehlike ($U=2878$; $p>0.05$), bilişsel farkındalık ($U=2737.50$; $p>0.05$) ve düşünceleri kontrol ihtiyacı ($U=2629.50$; $p>0.05$) alt boyutlarından aldıkları puanlarda gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 4. ÜBÖ'den ve YDÖ'den Alınan Puanların Yaşa Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Test Sonuçları

Alt Boyutlar	Yaş	N	Sıra Ort.	Sd	X ²	p	Anlamlı Fark
YDÖ	18-20	62	79.06	2	0.161	0.922	----
	20-22	79	78.90				
	23-25	15	74.07				
ÜBÖ-Olumlu İnançlar	18-20	62	77.02	2	3.667	0.160	----
	20-22	76	79.93				
	23-25	14	55.57				
ÜBÖ-Bilişsel Güven	18-20	61	73.01	2	0.835	0.659	----
	20-22	76	77.96				
	23-25	15	83.30				
ÜBÖ-Kontrol Edilemezlik ve Tehlike	18-20	61	65.95	2	7.713	0.021*	1-2
	20-22	76	85.78				
	23-25	14	66.68				
ÜBÖ-Bilişsel Farkındalık	18-20	62	79.10	2	2.073	0.355	----
	20-22	74	76.40				
	23-25	15	61.20				
ÜBÖ-Düşünceleri Kontrol İhtiyacı	18-20	59	66.28	2	4.504	0.105	----
	20-22	76	81.96				
	23-25	15	79.03				

*p<0.05

Tablo 4 incelendiğinde görülmektedir ki YDÖ'de ($X^2=0.161$; $p>0.05$), üstbilis ölçeği olumlu inançlar ($X^2=3.667$; $p>0.05$), bilişsel güven ($X^2=0.835$; $p>0.05$), bilişsel farkındalık ($X^2=2.073$; $p>0.05$), düşünceleri kontrol ihtiyacı ($X^2=4.504$; $p>0.05$) alt boyutlarında yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Bundan farklı olarak ÜBÖ'nün kontrol edilemezlik ve tehlike alt boyutunda ($X^2=7.713$; $p<0.05$) yaşa göre fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Anlamlı farkın 18-19 yaş (sıra ort.=58.89) ve 20-22 (sıra ort.=77.11) yaşları arasında 20-22 yaş lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 5. ÜBÖ'den ve YDÖ'den Alınan Puanların Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Test Sonuçları

Alt Boyutlar	Sınıf	N	Sıra Ort.	Sd	X ²	p	Anlamlı Fark
YDÖ	1.sınıf	28	72.86	3	8.009	0.046*	1-4 2-4
	2.sınıf	90	77.09				
	3.sınıf	28	97.11				
	4.sınıf	18	101.83				
ÜBÖ-Olumlu İnançlar	1.sınıf	28	86.30	3	0.458	0.928	----
	2.sınıf	88	79.53				
	3.sınıf	28	80.55				
	4.sınıf	17	80.62				
ÜBÖ-Bilişsel Güven	1.sınıf	28	85.73	3	1.058	0.787	----
	2.sınıf	88	77.59				
	3.sınıf	27	84.91				
	4.sınıf	18	84.44				
ÜBÖ-Kontrol Edilemezlik ve Tehlike	1.sınıf	29	78.24	3	1.370	0.713	-----
	2.sınıf	85	82.95				
	3.sınıf	28	72.36				
	4.sınıf	18	85.25				
ÜBÖ-Bilişsel Farkındalık	1.sınıf	28	93.21	3	3.684	0.298	----
	2.sınıf	86	80.56				
	3.sınıf	28	70.25				
	4.sınıf	18	76.39				
ÜBÖ-Düşünceleri Kontrol İhtiyacı	1.sınıf	28	80.29	3	5.502	0.139	----
	2.sınıf	85	83.22				
	3.sınıf	28	61.84				
	4.sınıf	17	88.68				

*p<0.05

Tablo 5 incelendiğinde görülmektedir ki YDÖ'de ($X^2=8.009$; $p<0.05$) sınıf düzeyine göre fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Anlamlı farkın 1.sınıf (sıra ort.=72.86) ile 4. sınıf (sıra ort.=101.83) öğrencileri arasında 4. sınıfta olanların lehine ve 2.sınıf (sıra ort.=77.09) ile 4. sınıf (sıra ort.=101.83) öğrencileri arasında 4. sınıfta olanların lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bundan farklı olarak ÜBÖ'nün olumlu inançlar ($X^2=0.458$; $p>0.05$), bilişsel güven ($X^2=1.058$; $p>0.05$), kontrol edilemezlik ve tehlike ($X^2=1.370$; $p>0.05$), bilişsel farkındalık ($X^2=3.684$; $p>0.05$) ve düşünceleri kontrol ihtiyacı ($X^2=5.502$; $p>0.05$) alt boyutlarında sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Tablo 6. ÜBÖ'den ve YDÖ'den Alınan Puanların Kardeş Sayısına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Test Sonuçları

Alt Boyutlar	Kardeş Sayısı	N	Sıra Ort.	Sd	X ²	p	Anlamlı Fark
YDÖ	1 kardeş	62	77.73	3	2.768	0.429	-----
	2 kardeş	49	83.32				
	3 kardeş	28	69.61				
	Diğer	12	90.03				
ÜBÖ-Olumlu İnançlar	1 kardeş	60	70.67	3	6.139	0.105	-----
	2 kardeş	47	87.30				
	3 kardeş	29	69.83				
	Diğer	19	90.63				
ÜBÖ-Bilişsel Güven	1 kardeş	59	74.97	3	2.374	0.499	-----
	2 kardeş	48	75.85				
	3 kardeş	29	76				
	Diğer	18	92.58				
ÜBÖ-Kontrol Edilemezlik ve Tehlike	1 kardeş	59	68.46	3	4.803	0.187	-----
	2 kardeş	48	81.21				
	3 kardeş	28	80.71				
	Diğer	19	91.47				
ÜBÖ-Bilişsel Farkındalık	1 kardeş	60	74.03	3	3.186	0.364	-----
	2 kardeş	47	84.90				
	3 kardeş	28	67.70				
	Diğer	18	80.75				
ÜBÖ-Düşünceleri Kontrol İhtiyacı	1 kardeş	58	64.82	3	10.756	0.013*	1-2
	2 kardeş	48	83.32				1-4
	3 kardeş	28	73.71				3-4
	Diğer	18	100.28				

*p<0.05

Tablo 6 incelendiğinde görülmektedir ki YDÖ'de ($X^2=2.768;p>0.05$) ve ÜBÖ'nün olumlu inançlar ($X^2=6.139;p>0.05$), bilişsel güven ($X^2=2.374;p>0.05$), kontrol edilemezlik ve tehlike ($X^2=4.803;p>0.05$) ve bilişsel farkındalık ($X^2=3.186;p>0.05$) alt boyutlarında kardeş sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Bundan farklı olarak ÜBÖ'nün düşünceleri kontrol ihtiyacı alt boyutunda ($X^2=10.756;p<0.05$) kardeş sayısına göre fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Anlamlı farkın 1 kardeşi olanlar (sıra ort.=64.82) ile 2 kardeşi olanlar (sıra ort.=83.32) arasında 2 kardeşi olanların lehine ve 1 kardeşi olanlar (sıra ort.=64.82) ile kardeş sayısını 'diğer' olarak belirtenler (sıra ort.=100.28) arasında kardeş sayısını 'diğer' olarak belirtenlerin lehine ve 3 kardeşi olanlar (sıra ort.=73.71) ile kardeş sayısını 'diğer' olarak belirtenler (sıra ort.=100.28) arasında kardeş sayısını 'diğer' olarak belirtenlerin lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 7. ÜBÖ'den ve YDÖ'den Alınan Puanların Bölümü Seçme Nedenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Test Sonuçları

Alt Boyutlar	Bölümü Seçme Nedeni	N	Sıra Ort.	Sd	X ²	p	Anlamlı Fark
YDÖ	1	59	77.79	2	7.103	0.029*	2-3
	2	18	52.19				
	3	77	83.19				
ÜBÖ-Olumlu İnançlar	1	56	70.02	2	1.873	0.392	-----
	2	17	83.71				
	3	18	78.62				
ÜBÖ-Bilişsel Güven	1	55	81.55	2	7.004	0.030*	2-3
	2	17	95.47				
	3	79	67.95				
ÜBÖ-Kontrol Edilemezlik ve Tehlike	1	54	76.19	2	12.164	0.002*	1-2
	2	17	108.29				2-3
	3	79	67.97				
ÜBÖ-Bilişsel Farkındalık	1	57	74.79	2	0.245	0.885	-----
	2	18	71.67				
	3	75	76.96				
ÜBÖ-Düşünceleri Kontrol İhtiyacı	1	56	80.92	2	1.857	0.395	-----
	2	17	75				
	3	76	70.64				

(1: çocukları çok sevdiği için; 2: ailesi istediği için ve iş garantisi olduğu için; 3: kişilik yapısına uygun olduğu için)

*p<0.05

Tablo 7 incelendiğinde görülmektedir ki YDÖ'de ($X^2=7.103;p<0.05$) bölümü seçme nedenine göre fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Mann Whitney-U Testi sonucunda anlamlı farkın ailesi istediği için ve iş garantisi olduğu için okul öncesi

öğretmenliği/çocuk gelişimi bölümünü seçenler (sıra ort.=52.19) ile kişilik yapısına uygun olduğu için okul öncesi öğretmenliği/çocuk gelişimi bölümünü seçenler (sıra ort.=83.19) arasında kişilik yapısına uygun olduğu için okul öncesi öğretmenliği/çocuk gelişimi bölümünü seçenlerin lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır. ÜBÖ'nün bilişsel güven alt boyutunda ($X^2=7.004;p<0.05$) bölümü seçme nedenine göre fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Anlamlı farkın ailesi istediği için ve iş garantisi olduğu için okul öncesi öğretmenliği/çocuk gelişimi bölümünü seçenler (sıra ort.=95.47) ile kişilik yapısına uygun olduğu için okul öncesi öğretmenliği/çocuk gelişimi bölümünü seçenler (sıra ort.=67.95) arasında ailesi istediği için ve iş garantisi olduğu için okul önce öğretmenliği/çocuk gelişimi bölümünü seçenlerin lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır. ÜBÖ'nün kontrol edilemezlik ve tehlike alt boyutunda ($X^2=12.164;p<0.05$) bölümü seçme nedenine göre fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Anlamlı farkın ailesi istediği için ve iş garantisi olduğu için okul öncesi öğretmenliği/çocuk gelişimi bölümünü seçenler (sıra ort.=95.47) ile kişilik yapısına uygun olduğu için okul öncesi öğretmenliği/çocuk gelişimi bölümünü seçenler (sıra ort.=67.95) arasında ailesi istediği için ve iş garantisi olduğu için okul öncesi öğretmenliği/çocuk gelişimi bölümünü seçenlerin lehine; çocukları çok sevdiği için okul öncesi öğretmenliği/çocuk gelişimi bölümünü seçenler (sıra ort.=76.19) ile ailesi istediği için ve iş garantisi olduğu için okul öncesi öğretmenliği/çocuk gelişimi bölümünü seçenler (sıra ort.=108.29) arasında ailesi istediği için okul öncesi öğretmenliği/çocuk gelişimi bölümünü seçenlerin lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunlardan farklı olarak; ÜBÖ'nün olumlu inançlar ($X^2=1.873;p>0.05$), bilişsel farkındalık ($X^2=0.245;p>0.05$) ve düşünceleri kontrol ihtiyacı ($X^2=1.857;p>0.05$) alt boyutlarında kardeş sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Tablo 8. ÜBÖ'den ve YDÖ'den Alınan Puanların Algılanan Ebeveyn Tutumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Test Sonuçları

Alt Boyutlar	Ebeveyn Tutumu	N	Sıra Ort.	Sd	X ²	p	Anlamlı Fark
YDÖ	Otoriter	21	94.45	3	9.993	0.019*	1-4 2-4
	Demokratik	58	90.44				
	İzin verici	15	68.90				
	Koruyucu	65	68.58				
ÜBÖ-Olumlu İnançlar	Otoriter	21	63.05	3	9.327	0.025*	1-4 2-3 3-4
	Demokratik	59	82.50				
	İzin verici	14	52.36				
	Koruyucu	62	85.83				
ÜBÖ-Bilişsel Güven	Otoriter	21	73.86	3	2.346	0.504	-----
	Demokratik	56	76.51				
	İzin verici	14	66.79				
	Koruyucu	65	84.24				
ÜBÖ-Kontrol Edilemezlik ve Tehlike	Otoriter	20	61.05	3	19.732	0.000*	1-4 2-4
	Demokratik	60	64.39				
	İzin verici	13	75.88				
	Koruyucu	62	97.08				
ÜBÖ-Bilişsel Farkındalık	Otoriter	19	64.47	3	4.853	0.183	-----
	Demokratik	57	74.61				
	İzin verici	14	70.61				
	Koruyucu	65	86.52				
ÜBÖ-Düşünceleri Kontrol İhtiyacı	Otoriter	21	70.12	3	15.815	0.001*	2-4 2-3 3-4
	Demokratik	56	69.84				
	İzin verici	13	46				
	Koruyucu	63	92.06				

*p<0.05

Tablo 8 incelendiğinde görülmektedir ki YDÖ'de ($X^2=9.993;p<0.05$) okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn tutumuna göre fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Anlamlı farkın ebeveyn tutumunu "otoriter" olarak algılayanlar (sıra ort.=53.26) ile "koruyucu" olarak algılayanlar (sıra ort.=40.35) arasında "otoriter" olarak algılayanların lehine ve ebeveyn tutumunu "demokratik" olarak algılayanlar (sıra ort.=71.41) ile "koruyucu" olarak algılayanlar (sıra ort.=53.60) arasında "demokratik" olarak algılayanların lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

ÜBÖ'nün olumlu inançlar alt boyutunda ($X^2=9.327;p<0.05$) okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn tutumuna göre fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Anlamlı farkın ebeveyn tutumunu "otoriter"

olarak algılayanlar (sıra ort.=32.71) ile “koruyucu” olarak algılayanlar (sıra ort.=45.15) arasında “koruyucu” olarak algılayanların lehine, ebeveyn tutumunu “demokratik” olarak algılayanlar (sıra ort.=39.69) ile “izin verici” olarak algılayanlar (sıra ort.=20.68) arasında “demokratik” olarak algılayanların lehine ve ebeveyn tutumunu “izin verici” olarak algılayanlar (sıra ort.=25.86) ile “koruyucu” olarak algılayanlar (sıra ort.=41.35) arasında “koruyucu” olarak algılayanların lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

ÜBÖ'nün kontrol edilemezlik ve tehlike alt boyutunda ($X^2=19.732;p<0.05$) okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn tutumuna göre fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Anlamlı farkın ebeveyn tutumunu “koruyucu” olarak algılayanlar (sıra ort.=46.08) ile “otoriter” olarak algılayanlar (sıra ort.=27.30) arasında “koruyucu” olarak algılayanların lehine; ebeveyn tutumunu “koruyucu” olarak algılayanlar (sıra ort.=74.61) ile ebeveyn tutumunu “demokratik” olarak algılayanlar (sıra ort.=47.95) arasında “koruyucu” olarak algılayanların lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

ÜBÖ'nün düşünceleri kontrol ihtiyacı alt boyutunda ($X^2=15.815;p<0.05$) okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn tutumuna göre fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Anlamlı farkın ebeveyn tutumunu “koruyucu” olarak algılayanlar (sıra ort.=68.47) ile “demokratik” olarak algılayanlar (sıra ort.=50.47) arasında “koruyucu” olarak algılayanların lehine; ebeveyn tutumunu “demokratik” olarak algılayanlar (sıra ort.=37.31) ile “izin verici” olarak algılayanlar (sıra ort.=25.04) arasında “demokratik” olarak algılayanların lehine; ebeveyn tutumunu “koruyucu” olarak algılayanlar (sıra ort.=42.25) ile “izin verici” olarak algılayanlar (sıra ort.=20.31) arasında “koruyucu” olarak algılayanların lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

ÜBÖ'nün bilişsel güven alt boyutunda ($X^2=2.346;p>0.05$) ve bilişsel farkındalık alt boyutunda ($X^2=4.853;p>0.05$) algılanan ebeveyn tutumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmadan elde edilen ilk sonuca göre okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi öğrencilerinin olumlu inançlar, bilişsel güven, bilişsel farkındalık ve düşünceleri kontrol ihtiyacına yönelik üstbilis düzeyleri ile yaşam doyumları arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır. Bundan farklı olarak okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi öğrencilerinin kontrol edilemezlik ve tehlikeye yönelik üstbilis düzeyleri ile yaşam doyumları arasında negatif yönlü anlamlı ilişki saptanmıştır. Buna göre okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi öğrencilerinin kontrol edilemezlik ve tehlikeye yönelik üstbilis düzeyleri arttıkça yaşam doyumları azalmaktadır. Araştırmadan elde edilen bu sonuç, kontrol edilemezlik ve tehlikeye yönelik üstbilisin, bireylerde psikolojik dayanıklılık düzeyinin düşmesine ve umutsuzluk düzeyinin artmasına neden olması ve buna bağlı olarak da yaşam doyum düzeyinin düşmesiyle açıklanabilir. Nitekim Çelik, Sanberk ve Deveci (2017) yaptıkları araştırmada yaşam doyumunu arttıkça psikolojik dayanıklılığın arttığını ve umutsuzluk düzeyinin ise azaldığını; öğretmen adaylarının yaşam doyumunu psikolojik dayanıklılığın olumlu yönde, umutsuzluğun ise olumsuz yönde yordadığını saptamıştır.

Araştırmanın diğer sonucuna göre okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi öğrencilerinin üstbilis düzeylerinin üniversite türü ve bölümüne, sınıf düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmazken; yaşa, kardeş sayısına, okul öncesi öğretmenliği/çocuk gelişimi bölümünü seçme nedenine ve algılanan ebeveyn tutumuna göre anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır. Buna göre; 20-22 yaş arasındaki öğrencilerin kontrol edilemezlik ve tehlikeye yönelik üstbilis düzeyleri, 18-19 yaş aralığındaki öğrencilere göre daha yüksektir. 2 kardeşi olan ve kardeş sayısını “diğer” olarak belirten öğrencilerin düşünceleri kontrol ihtiyacına yönelik üstbilis düzeyleri, 1 kardeşi olanlara göre daha yüksektir. Bunun yanında; kardeş sayısını “diğer” olarak belirten öğrencilerin düşünceleri kontrol ihtiyacına yönelik üstbilis düzeyleri, 3 kardeşi olanlara göre daha yüksektir. Düşünceleri kontrol ihtiyacına yönelik üstbilis boyutunun ‘cezalandırılma ve sorumlu olma temalarını içeren olumsuz inançları kontrol altına alma ihtiyacı’ni içerdiği düşünüldüğünde araştırmada

elde edilen bu sonucun kardeş sayısı arttıkça bireylerin kardeşlerine karşı sorumlu olma ve sorumluluklarını yerine getirmediğinde cezalandırılacağına dair olumsuz inançlarının artabileceği şeklinde yorumlanabilir. Araştırma sonucuna göre ailesi istediği için ve iş garantisi olduğu için okul öncesi öğretmenliği/çocuk gelişimi bölümünü seçen öğrencilerin bilişsel güvene yönelik üstbiliş düzeyleri, kişilik yapısına uygun olduğu için okul öncesi öğretmenliği/çocuk gelişimi bölümünü seçen öğrencilere göre daha yüksektir. Bunun yanında; ailesi istediği için ve iş garantisi olduğu için okul öncesi öğretmenliği/çocuk gelişimi bölümünü seçen öğrencilerin kontrol edilemezlik ve tehlikeye yönelik üstbiliş düzeyleri, çocukları çok sevdiği için ve kişilik yapısına uygun olduğu için okul öncesi öğretmenliği/çocuk gelişimi bölümünü seçen öğrencilere göre daha yüksektir. Bilişsel güvene yönelik üstbilişin 'kişinin kendi bellek ve dikkat yeteneklerine güveninin olmaması' ile ilgili olduğu ve kontrol edilemezlik ve tehlikeye yönelik üst bilişin ise 'kişinin işlevlerini yerine getirebilmesi ve güvende kalabilmesi için endişelerini kontrol etmesinin gerekliliği'ne dair inancı olduğu düşünüldüğünde; ailesi istediği için ve iş garantisi olduğu için okul öncesi öğretmenliği/çocuk gelişimi bölümünü seçen öğrencilerin bilişsel güvene ve kontrol edilemezlik ve tehlikeye yönelik üstbiliş düzeylerinin daha yüksek olması beklenen bir sonuçtur. Bu sonuç, çalışma grubundaki öğrencilerin 'bireyin pozitif psikolojik gelişme hali' (Luthans, Youssef and Avolio, 2007: s.3) olarak tanımlanan; öz yeterlilik, umut, iyimserlik ve dayanıklılık gibi pozitif psikolojik sermaye yeterlikleriyle de açıklanabilir. Şöyle ki, çalışma grubundaki öğrenciler ailelerinin isteğini dikkate aldıklarında ve seçtikleri bölümün gelecekte onlara iş garantisi sağlayacağını düşündüklerinde kendilerini daha umutlu, daha iyimser ve daha yeterli hissedebilirler. Nitekim Kahramanoğlu (2018) lisans ve lisansüstü öğrencileriyle yaptığı araştırmada üstbiliş ile pozitif psikolojik sermaye arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğunu saptamıştır. Bu araştırmanın bir diğer sonucuna göre ebeveyn tutumunu koruyucu olarak belirten öğrencilerin olumlu inançlara yönelik üstbiliş düzeyleri, ebeveyn tutumunu otoriter ve izin verici olarak belirten öğrencilere göre daha yüksektir. Ebeveyn tutumunu demokratik olarak belirten öğrencilerin olumlu inançlara yönelik üstbiliş düzeyleri, ebeveyn tutumunu izin verici olarak belirten öğrencilere göre daha yüksektir. Bunun yanında; ebeveyn tutumunu koruyucu olarak belirten öğrencilerin kontrol edilemezlik ve tehlikeye yönelik üstbiliş düzeyleri, ebeveyn tutumunu otoriter ve demokratik olarak belirten öğrencilere göre daha yüksektir. Ayrıca; ebeveyn tutumunu koruyucu olarak belirten öğrencilerin düşünceleri kontrol ihtiyacına yönelik üstbiliş düzeyleri, ebeveyn tutumunu demokratik ve izin verici olarak belirten öğrencilere göre daha yüksektir. Ebeveyn tutumunu demokratik olarak belirten öğrencilerin düşünceleri kontrol ihtiyacına yönelik üstbiliş düzeyleri, ebeveyn tutumunu izin verici olarak belirten öğrencilere göre daha yüksektir. Araştırma sonucunda, okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi öğrencilerinin üstbiliş düzeylerinin algılanan ebeveyn tutumuna göre farklılaşması, üstbiliş düşünme becerilerinin geliştirilmesi ve bu durumun üstbiliş düzeyine yansımada, ebeveyn tutumlarının belirleyici rol oynadığı şeklinde yorumlanabilir. Nitekim Erdoğan ve Dikicigil (2018) yaptıkları araştırmada öğretmen adaylarının üstbiliş düşünme becerilerinin ebeveyn tutumuna göre farklılaştığını, ebeveyn tutumunu demokratik olarak belirten öğretmen adaylarının üstbiliş düşünme becerilerinin ebeveyn tutumunu otoriter olarak belirten öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğunu saptamışlardır.

Araştırma sonucunda okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi öğrencilerinin yaşam doyumlarının üniversite türü ve bölümüne, yaşa ve kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı saptanmıştır. Recepoğlu'nun (2013) ve Alibekiroğlu'nun (2017) yaptığı araştırmada da öğretmen adaylarının yaşam doyumlarının yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi öğrencilerinin üniversite türü ve bölümü, yaş ve sahip oldukları kardeş sayısının, onların yaşam doyumlarının öncelikli belirleyicisi olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi öğrencilerinin yaşam doyumları algılanan ebeveyn tutumuna, sınıf düzeyine ve okul öncesi öğretmenliği/çocuk gelişimi bölümünü seçme nedenine anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Buna göre; ebeveyn tutumunu demokratik ve otoriter olarak belirten öğrencilerin yaşam doyumları, ebeveyn

tutumunu koruyucu olarak belirten öğrencilere göre daha yüksektir. Bunun yanında, 4.sınıftaki öğrencilerin yaşam doyumları, 1. ve 2. sınıftaki öğrencilere göre daha yüksektir. Araştırmadan elde edilen bu sonuç, bireylerin eğitim süreçlerini tamamlamak üzere oldukları 4. sınıfa geldiklerinde bilinçli farkındalıklarının daha da arttığı ve bu farkındalığın yaşam doyum düzeylerini de artırdığı şeklinde yorumlanabilir. Bilinçli farkındalık (mindfulness), kişinin, yaşamakta olduğu anda algıları vasıtasıyla meydana gelen bilgilerin bellekte sentezlenmesi neticesinde oluşan deneyimlerini yargılamaksızın kabul etmesidir (Kabat-Zinn, 2013). Konuyla ilgili Yıkılmaz ve Demir-Güdül (2015) ve Tuncer (2017) tarafından üniversite öğrencileri örneğinde yapılan araştırmalarda yaşam doyumunu ile bilinçli farkındalık düzeyi arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki saptanmıştır. Araştırma sonucuna göre kişilik yapısına uygun olduğu için okul öncesi öğretmenliği/çocuk gelişimi bölümünü seçen öğrencilerin yaşam doyumları, ailesi istediği için ve iş garantisi olduğu için okul öncesi öğretmenliği/çocuk gelişimi bölümünü seçen öğrencilere göre daha yüksektir. Okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi uzmanlığı, çocuklarla doğrudan etkileşime geçilen mesleklerdir. Özduyarlılık ve iyimserliğe yatkın kişilik özelliğine sahip bireylerin bu meslekleri yapması, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını olumlu yönde etkileyecek ve bu da onların yaşam doyumlarını arttıracaktır.

Recepoğlu (2013) yaptığı araştırmada yaşam doyumunu arttıkça öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutumun arttığını bulgulamıştır. Tel ve Sarı (2016) yaptıkları araştırmada yaşam doyum ve öz duyarlılık arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğunu saptamışlardır. Hırlak, Taşlıyan ve Sezer'in (2017) ve Sapmaz ve Doğan'ın (2012) yaptıkları araştırmalarda yaşam doyumunu arttıkça iyimserlik düzeyinin de arttığı sonucuna ulaşmışlardır.

Okul öncesi dönem denilen 0-6 yaş dönemi, çocukların gelecek yaşamlarının yapı taşı niteliğindedir. Çocukların, yetişkinlikte sahip olacakları olumlu ve olumsuz tüm niteliklerin tohumları bu evrede atılmaktadır. Bu dönemde çocukların çok boyutlu gelişimindeki en önemli mimarlar aile ve okul öncesi öğretmenleridir. Okul öncesi öğretmen adaylarının, düşünme sürecini kontrol edebilen ve kendi öğrenmesi üzerinde farkındalığa sahip birer öğretmen olarak yetiştirilmesi, öğrencilerinin üstbilişsel becerilerinin gelişiminde olumlu rol oynamalarını da sağlayacaktır. Bu bağlamda, okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi gibi okul öncesi dönem çocuklarıyla doğrudan etkileşimde bulunan bölümlerde eğitim gören öğrencilerin eğitim programlarında üstbiliş becerilerini ve sağlıklı üstbiliş işlevlerini geliştirmeye yönelik dersler eklenmelidir. Bu çalışmada okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin üstbiliş düzeyi; üstbilişsel inançlar, yargılar ve süreçleri içeren farklı boyutlarıyla (olumlu inançlar, kontrol edilemezlik ve tehlike, bilişsel güven, düşünceleri kontrol ihtiyacı ve bilişsel farkındalık) ele alınmıştır. Okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin üstbilişlerini, üstbilişsel düşünme becerileri ve üstbiliş stratejileri bağlamında ele alan çalışmalar yapılabilir. Bu araştırmanın çalışma grubunu, önlisans ve lisans düzeyinde öğrenim görmekte olan okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi bölümü öğrencileri oluşturmuştur. Bundan sonraki çalışmalarda okul öncesi öğretmenleri ve okul öncesi öğrencilerinin üstbiliş işlev ve becerilerinin karşılaştırmalı olarak incelendiği ve okul öncesi öğretmenlerinin üstbiliş işlevlerinin ve becerilerinin öğrencilerinin üstbiliş işlev ve becerileri üzerindeki yordayıcı etkisinin incelendiği çalışmalar yapılabilir. Bu çalışmada üstbiliş düzeyinin yaşam doyumunu ile ilişkisi incelenmiştir. Yapılacak yeni araştırmalarda üstbiliş işlevlerinin farklı bağımlı değişkenlerle (kişilik özellikleri, sosyal problem çözme becerileri, bilimsel süreç becerileri vb.) ilişkisi incelenebilir.

Kaynakça

- Alibekiroğlu, P.B. (2017). *Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumu ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkide öz anlayışın aracı etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Avşaroğlu, S., Deniz, M.E., & Kahraman, A. (2005). Teknik öğretmenlerde yaşam doyumu iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 115-129.
- Aykut, Ç., Karasu, N., & Kaplan, G. (2016). Özel eğitim öğretmen adaylarının üstbiliş farkındalıklarının tespiti. *Özel Eğitim Dergisi*, 3, 231-245.
- Baba-Öztürk, M., & Güral, M. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının bilişötesi farkındalık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: OMÜ örneği. *Turkish Studies*, 11(19), 107-132.
- Bakan, İ., & Güler, B. (2017). Duygusal zekânın, yaşam doyumu ve akademik başarıya etkileri ve demografik özellikler bağlamında algı farklılıkları. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 19(33), 1-11.
- Bakioğlu, B., Alkış Küçükaydın, M., Karamustafaoğlu, O., Uluçınar Sağır, Ş., Akman, E., Ersanlı, E., & Çakır, R. (2015). Öğretmen adaylarının bilişötesi farkındalık düzeyi, problem çözme becerileri ve teknoloji tutumlarının incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 22-33.
- Bedel, E., & Çakır, M. (2013). Okul öncesi ve biyoloji öğretmen adaylarında bilişüstü farkındalık ve epistemolojik inançların incelenmesi. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 37(37), 84-98.
- Bedel, E.F. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarında akademik erteleme yordanasında bilinçli farkındalık ve üstbilişsel farkındalığın rolü. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(3), 504-514.
- Belet, Ş.D., & Güven, M. (2011). Meta-cognitive strategy usage and epistemological beliefs of primary school teacher trainees. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(1), 51-57.
- Benli Özdemir, E., & Arık, S. (2018). Çocukların üstbilişsel farkındalıkları ile sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutumlarının incelenmesi. *Estüdam Eğitim Dergisi*, 3(1), 1-22.
- Bulut, C., & Bulut Serin, N. (2016). Öğretmen adaylarının üniversite yaşamına uyum düzeyleri ile yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports&Science Education*, 5(4), 1-7.
- Cartwright-Hatton, S., & Wells, A. (1997) Beliefs about worry and intrusions: The metacognitions questionnaire and its correlates. *J Anxiety Disord*, 11, 279-296.
- Christopher, J.C. (1999). Situating psychological well-being: Exploring the cultural roots of its theory and research. *Journal of Counseling & Development*, 77(2), 141-152.
- Çalışandemir, F., & Şahin Baltacı, H. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının üniversiteye uyum düzeylerinin yordayıcıları olarak yaşam doyumu ve genel öz-yeterlik. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 229-249.
- Çelik, M., Sanberk, İ., & Deveci, F. (2017). Öğretmen adaylarının yaşam doyumlarının yordayıcısı olarak psikolojik dayanıklılık ve umutsuzluk. *İlköğretim Online*, 16(2), 654-662.
- Çivitci, A. (2012). Üniversite öğrencilerinde genel yaşam doyumu ve psikolojik ihtiyaçlar arasındaki ilişkiler. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 321-336.
- Demir GÜDÜL, M. (2015). *Üniversite öğrencilerinin akademik motivasyon profillerinin psikolojik ihtiyaç doyumu, akademik erteleme ve yaşam doyumu ile ilişkisi*. Doktora Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Diener, E., Emmons, R.A., Larsen, R.J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75.
- Durmaz, E.E. (2017). *Üniversite öğrencilerinin fiziksel aktiviteden hoşlanma yaşam doyumunu ve umutsuzluk durumlarının karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Erdoğan, E., & Dikicigil, Ö. (2018). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının üstbilis düşünme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *TÜBAV Bilim*, 11(1), 62-73.
- Ergin, B., Kaynak, K.B., Pınarcık, Ö., & Arslan, E. (2013). Okul öncesi öğretmen adaylarının duygusal zekâları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 35-42.
- Flavell, J.H. (1979). Metacognition and cognitive monitoring a new area of cognitive-developmental inquiry. *American Psychologist*, 34, 906-911.
- Gül, Ş., Özay-Köse, E., & Sadi Yılmaz, S. (2015). Biyoloji öğretmeni adaylarının üstbilis farkındalıklarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 83-91.
- Gülaçtı, F., Gür, R., & Çiftci, Z. (2017). Öğretmen adaylarının mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(13), 347-378.
- Güler, K. (2015). *Beden imajının üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu ve umutsuzluk üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gürşimşek, I., Çetingöz, D., & Yoleri, S. (2009). Okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinin bilişüstü farkındalık düzeyleri ile problem çözme becerilerinin incelenmesi. *The First International Congress of Educational Research*, 1-3 Mayıs 2009 Çanakkale.
- Gwilliam, P., Wells, A., & Cartwright-Hatton, S. (2004). Dose meta-cognition or responsibility predict obsessive-compulsive symptoms: A test of the metacognitive model. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 11, 137-144.
- Hırlak, B., Taşlıyan, M., & Sezer, B. (2017). İyimserlik ve yaşam doyumunu arasındaki ilişki ve demografik özellikler bağlamında algı farklılıkları: Bir alan araştırması. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1), 95-106.
- İncekara, T. (2018). *Üniversite öğrencilerinde vücut algısı ile yaşam doyumunu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İnci, S. (2014). *Aday öğretmenlerin duygusal zeka ile yaşam doyumunu düzeyleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kabasakal, Z., & Uz-Baş, A. (2013). Öğretmen adaylarında yaşam doyumunun yordayıcısı olarak problem çözme becerileri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 27-35.
- Kabat-Zinn, J. (2013). Full catastrophe living, revised edition: How to cope with stress, pain and illness using mindfulness meditation. Hachette UK: Random House Publishing Group.
- Kacar, M., & Sarıçam, H. (2015). Sınıf öğretmen adaylarının üstbilis farkındalıkları ile matematik kaygı düzeyleri üzerine bir çalışma. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 137-152.
- Kahramanoğlu, H. (2018). *Üst bilis ve pozitif psikolojik sermayenin sınav kaygısı ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kana, F. (2015). Türkçe öğretmeni adaylarının üstbilis farkındalık düzeyleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(17), 66-81.

- Karakelle, S., & Saraç, S. (2010). Üst biliş hakkında bir gözden geçirme: Üstbiliş çalışmaları mı yoksa üst bilişsel yaklaşım mı? *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(26), 45-60.
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemi kavramlar ilkeler teknikler*. (32.basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaysi, F. (2013). *Bilgisayar becerisi ile üst biliş düşünme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Fırat ve İstanbul Üniversiteleri örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Köker, S. (1991). *Normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doyumu düzeyinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Luthans, F., Youssef, C. M., Avolio, B.J. (2007). *Psychological capital: Developing the human competitive edge*. New York: Oxford University Press
- Özer, M., & Karabulut, Ö. (2003). Yaşlılarda yaşam doyumu. *Turkish Journal of Geriatrics*, 6(2), 72-74.
- Özkaya, G. (2017). *Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile umutsuzluk ve yaşam doyumu arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özsoy, G., & Günindi, Y. (2011). Okulöncesi öğretmen adaylarının üstbilişsel farkındalık düzeyleri. *İlköğretim Online*, 10(2), 430-440.
- Özyürek, A., & Erbay, F. (2015). Okul öncesi öğretmenlerinin öğretmenlik tutumları ile yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 31-48.
- Recepoglu, E. (2013). Öğretmen adaylarının yaşam doyumları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel Sayı(1)*, 311-326.
- Sapmaz, F., & Doğan, T. (2012). İyimserliğin mutluluk ve yaşam doyumuna etkisinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 63-69.
- Schmitter, A.C. (2003). *Life satisfacton in centenarians residing in long term care*. www.mmhc.com/articles/NHM9912/cutillo.html.
- Schraw, G., & Moshman, D. (1995). Metacognitive theories. *Educational Psychology Review* 7(4), 351-371.
- Soydan, Z.M. (2015). *Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı ile depresyon ve yaşam doyumu arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sung-Mook, H., & Giannakopoulos, E. (1994). The relationship of satisfaction with life to personality characteristics. *Journal of Psychology Interdisciplinary and Applied*, 128(5), 547-558.
- Şahin, E., & Küçüksüleymanoğlu, R. (2015). Öğretmen adaylarının özyönetimli öğrenmeye hazırbulunuşlukları, biliş ötesi farkındalıkları ve denetim odakları arasındaki ilişkiler. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 317-334.
- Tel, F.D., & Sarı, T. (2016). Üniversite öğrencilerinde öz duyarlılık ve yaşam doyumu. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 292-304.
- Temiz, Z.T. (2017). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ile yaşam doyumu, psikolojik dayanıklılık ve aleksitimik özellikleri arasındaki ilişkide benlik saygısının rolü*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tosun, A., & Irak, M. (2008). Üstbiliş Ölçeği-30'un Türkçe uyarlaması, geçerliği, güvenilirliği, kaygı ve obsesif-kompulsif belirtilerle ilişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(1), 67-80.

- Tuncer, M., & Bahadır, F. (2017). Öğretmen adaylarının üstbiliş düşünme becerileri algıları ve başarı yönelimlerine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 1326-1343.
- Tuncer, M., & Yılmaz, Ö. (2016). Öğretmen adaylarının bilimsel araştırma özyeterliği ve üstbiliş düşünme becerilerine yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Turkish Studies*, 11(3), 2243-2260.
- Tuncer, N. (2017). *Bir grup üniversite öğrencisinin belirlenen sosyal anksiyete düzeylerine göre bilinçli farkındalık ve yaşam doyumu düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Veenhoven, R. (1996). *The Study of Life Satisfaction*. W.E. Saris, R. Veenhoven, A.C. Scherpenzel, B. Butting (Eds). A Comparative Study of Satisfaction with Life in Europe, Budapest: Eötvös University Press, 11-48.
- Yıkılmaz, M., & Demir Güdül, M. (2015). Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumu, yaşamda anlam ve bilinçli farkındalık arasındaki ilişkiler. *Ege Eğitim Dergisi*, 2(16), 297-315.
- Yıldırım, T. (2017). *Üniversite öğrencilerinde benlik saygısı ile algılanan sosyal destek ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.